

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM HÀ NỘI**

TÔ THỊ HỒNG NHUNG

**NGUỒN LAO ĐỘNG VÀ SỬ DỤNG LAO ĐỘNG
Ở THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ ĐỊA LÝ

HÀ NỘI - 2017

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM HÀ NỘI**

TÔ THỊ HỒNG NHUNG

**NGUỒN LAO ĐỘNG VÀ SỬ DỤNG LAO ĐỘNG
Ở THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG**

**Chuyên ngành : Địa lý học
Mã số : 62.31.05.01**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ ĐỊA LÝ

Người hướng dẫn khoa học: GS. TS. ĐỖ THỊ MINH ĐỨC

HÀ NỘI - 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan luận án này là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu và kết quả nêu trong luận án là trung thực và chưa từng được công bố trong bất kỳ công trình nghiên cứu nào.

Tác giả luận án

Tô Thị Hồng Nhung

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt quá trình thực hiện luận án, tôi đã nhận được rất nhiều sự giúp đỡ của các thầy cô giáo, các nhà khoa học, đồng nghiệp, bạn bè và những người thân.

Lời đầu tiên, cho phép tôi xin được bày tỏ lòng kính trọng và biết ơn sâu sắc tới GS.TS. Đỗ Thị Minh Đức, GS.TS. Nguyễn Việt Thịnh, là những người thầy, những nhà khoa học đã trực tiếp chỉ bảo, hướng dẫn, giúp đỡ và động viên về mọi mặt để tôi hoàn thành luận án.

Tôi xin chân thành cảm ơn Ban Giám hiệu Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, Phòng Sau Đại học, Phòng Tài chính - Kế toán, Ban Chủ nhiệm Khoa Địa lý, các đồng nghiệp trong khoa và đặc biệt là các Thầy, Cô trong bộ môn Địa lý Kinh tế - Xã hội đã giúp đỡ tôi về tinh thần, kiến thức và thời gian để tôi hoàn thành quá trình học tập và thực hiện luận án.

Xin trân trọng cảm ơn sự giúp đỡ nhiệt tình của Tổng cục Thống kê, UBND TP. Hải Phòng, Cục Thống kê thành phố và các Phòng Thống kê tại các quận huyện trực thuộc, Sở Lao động thương binh và xã hội, Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Sở Công thương, Thư viện Quốc gia, Thư viện thành phố Hải Phòng. Xin cảm ơn các cơ quan, doanh nghiệp và các cá nhân đã tạo nhiều điều kiện thuận lợi cho tôi trong quá trình thu thập tài liệu và đi điều tra thực địa.

Cuối cùng xin được tri ân gia đình và những người thân đã luôn chia sẻ, động viên, chăm sóc và tạo điều kiện cho tôi trong quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận án.

Tác giả luận án

Tô Thị Hồng Nhung

MỤC LỤC

	Trang
LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT	vi
DANH MỤC BẢNG	viii
DANH MỤC BIỂU ĐỒ	x
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài.....	1
2. Mục tiêu và nhiệm vụ nghiên cứu	2
3. Phạm vi nghiên cứu	3
4. Quan điểm và phương pháp nghiên cứu	3
5. Luận điểm bảo vệ	9
6. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của luận án	9
7. Cấu trúc của luận án	10
Chương 1: CƠ SỞ KHOA HỌC VỀ NGUỒN LAO ĐỘNG VÀ SỬ DỤNG LAO ĐỘNG	11
1.1. Tổng quan vấn đề nghiên cứu	11
1.2. Cơ sở lý luận	22
1.2.1. Về nguồn lao động	22
1.2.2. Về sử dụng lao động.....	25
1.2.3. Các lý thuyết liên quan	31
1.2.4. Các nhân tố ảnh hưởng đến nguồn lao động và sử dụng lao động	34
1.2.5. Các chỉ tiêu đánh giá vận dụng cho thành phố Hải Phòng	42
Tiểu kết chương 1	47
Chương 2: CÁC NHÂN TỐ ẢNH HƯỞNG ĐẾN NGUỒN LAO ĐỘNG VÀ SỬ DỤNG LAO ĐỘNG Ở THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG	48
2.1. Vị trí địa lý, phạm vi lãnh thổ	48
2.2. Điều kiện tự nhiên và tài nguyên thiên nhiên	49
2.3. Kinh tế - xã hội	54
2.3.1. Dân số	54

2.3.2. Lịch sử khai thác lãnh thổ	57
2.3.3. Tăng trưởng kinh tế và chuyển dịch cơ cấu kinh tế	58
2.3.4. Công nghiệp hoá và đô thị hoá	62
2.3.5. Cơ sở hạ tầng	64
2.3.6. Đường lối chính sách	66
2.3.7. Khoa học - công nghệ	67
2.3.8. Giáo dục - đào tạo	68
2.3.9. Toàn cầu hoá và hội nhập	69
Tiểu kết chương 2	70
Chương 3: THỰC TRẠNG NGUỒN LAO ĐỘNG VÀ SỬ DỤNG LAO ĐỘNG Ở THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG	72
3.1. Nguồn lao động	72
3.1.1. Khái quát chung	72
3.1.2. Dân số không hoạt động kinh tế	73
3.1.3. Lực lượng lao động (dân số hoạt động kinh tế)	74
3.1.4. Lao động di cư	87
3.2. Sử dụng lao động	94
3.2.1. Lao động có việc làm	94
3.2.2. Năng suất lao động và thu nhập bình quân tháng của lao động làm công ăn lương	111
3.2.3. Thất nghiệp và thiếu việc làm	115
3.2.4. Đánh giá của các doanh nghiệp về một số khía cạnh trong sử dụng lao động ở Hải Phòng	120
Tiểu kết chương 3	125
CHƯƠNG 4: ĐỊNH HƯỚNG VÀ GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN NGUỒN LAO ĐỘNG VÀ SỬ DỤNG LAO ĐỘNG Ở THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG	127
4.1. Định hướng phát triển nguồn lao động và sử dụng lao động ở thành phố Hải Phòng	127
4.1.1. Căn cứ xây dựng định hướng	127
4.1.2. Quan điểm	131
4.1.3. Định hướng	131

4.2. Giải pháp phát triển nguồn lao động và sử dụng lao động ở thành phố Hải Phòng	133
4.2.1. Nhóm giải pháp phát triển nguồn lao động	133
4.2.2. Nhóm giải pháp về sử dụng lao động	141
Tiểu kết chương 4	147
KẾT LUẬN	149
TÀI LIỆU THAM KHẢO	152
PHỤ LỤC	i

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Tiếng Việt

TT	Chữ viết tắt	Chữ viết đầy đủ
1	CNH	Công nghiệp hoá
2	CN-XD	Công nghiệp - xây dựng
3	DV	Dịch vụ
4	ĐBSH	Đồng bằng sông Hồng
5	ĐNA	Đông Nam Á
6	ĐTH	Đô thị hoá
7	HĐH	Hiện đại hoá
8	HĐKT	Hoạt động kinh tế
9	KCN	Khu công nghiệp
10	KH-CN	Khoa học - công nghệ
11	KKT	Khu kinh tế
12	KT-XH	Kinh tế - xã hội
13	KVNT	Khu vực nông thôn
14	KVTT	Khu vực thành thị
15	LĐTĐ&XH	Lao động thương binh và xã hội
16	LLLĐ	Lực lượng lao động
17	NCS	Nghiên cứu sinh
18	NLĐ	Nguồn lao động
19	N-L-TS	Nông - lâm - thuỷ sản
20	NNL	Nguồn nhân lực
21	NXB	Nhà xuất bản
22	THPT	Trung học phổ thông
23	TP. Hải Phòng	Thành phố Hải Phòng
24	TP.HCM	Thành phố Hồ Chí Minh
25	UBND	Ủy ban nhân dân
26	VKTTĐ	Vùng kinh tế trọng điểm

Tiếng Anh

TT	Chữ viết tắt	Nghĩa nguyên gốc	Nghĩa tiếng Việt
1	ADB	Asian Development Bank	Ngân hàng Phát triển châu Á
2	AEC	ASEAN Economic Community	Cộng đồng kinh tế ASEAN
3	GDP	Gross Domestic Product	Tổng sản phẩm trong nước
4	GRDP	Gross Regional Domestic Product	Tổng sản phẩm trên địa bàn
5	ICD	Inland Container Depot	Cảng cạn nội địa
6	ILO	International Labour Organization	Tổ chức Lao động quốc tế
7	NIC	Newly Industrialized Countries	Các nước công nghiệp mới
8	PCI	Provincial Competitiveness Index	Chỉ số năng lực cạnh tranh cấp tỉnh
9	WTO	World Trade Organization	Tổ chức Thương mại thế giới

DANH MỤC BẢNG

Trang

Bảng 2.1. Quy mô và gia tăng dân số Hải Phòng giai đoạn 1999 - 2015	54
Bảng 2.2. GRDP (giá hiện hành) và tốc độ tăng trưởng GRDP (giá so sánh 2010) của TP. Hải Phòng giai đoạn 1999 - 2015	59
Bảng 2.3 Cơ cấu GRDP phân theo nhóm ngành kinh tế của TP. Hải Phòng giai đoạn 1999 - 2015 (%)	59
Bảng 2.4. Một số chỉ tiêu CNH, ĐTH của Hải Phòng giai đoạn 1999 - 2015.....	63
Bảng 3.1. Dân số và NLD của TP. Hải Phòng giai đoạn 1999 - 2015.....	72
Bảng 3.2. Dân số không hoạt động kinh tế Hải Phòng giai đoạn 1999 - 2015	73
Bảng 3.3. Lực lượng lao động TP. Hải Phòng giai đoạn 1999 - 2015	74
Bảng 3.4. Tỷ lệ tham gia LLLĐ của TP. Hải Phòng giai đoạn 1999 - 2015	76
Bảng 3.5. Cơ cấu LLLĐ TP. Hải Phòng chia theo giới tính giai đoạn 1999 - 2015	77
Bảng 3.6. Quy mô và cơ cấu LLLĐ TP. Hải Phòng chia theo nhóm tuổi, giới tính và thành thị - nông thôn năm 2015	78
Bảng 3.7. Cơ cấu LLLĐ Hải Phòng chia theo nhóm tuổi giai đoạn 1999 - 2015 (%)	79
Bảng 3.8. Cơ cấu nhóm tuổi của LLLĐ Hải Phòng chia theo giới tính và theo thành thị - nông thôn, năm 2015 (%)	80
Bảng 3.9. Tỷ lệ LLLĐ đã qua đào tạo giai đoạn 1999 - 2015 (%)	81
Bảng 3.10. Tỷ lệ LLLĐ đã qua đào tạo của Hải Phòng chia theo trình độ CMKT giai đoạn 1999 - 2015	82
Bảng 3.11. Tỷ lệ LLLĐ đã qua đào tạo của Hải Phòng phân theo giới tính và theo thành thị - nông thôn năm 201	83
Bảng 3.12. Số người 15 tuổi trở lên trên địa bàn Hải Phòng di chuyển trong vòng 5 năm trở lại đây (tính đến 31/12/2015) chia theo nhóm tuổi, trình độ và lý do di chuyển.....	87
Bảng 3.13. Trình độ đào tạo của những người được khảo sát	90
Bảng 3.14. Nơi làm việc hiện tại của những người được khảo sát	91
Bảng 3.15. Lý do không làm việc ở Hải Phòng	92
Bảng 3.16. Nguyên nhân không làm việc/không có ý định làm việc tại Hải Phòng	92
Bảng 3.17. Một số chỉ tiêu về việc làm của Hải Phòng giai đoạn 1999 – 2015	97